

Sevdail DEMIRI & Avni AVDIU

**RADIO “ZËRI I KUMANOVËS” (1993-1998), NJË ZË I
FUQISHËM I LIRISË SË KOSOVËS**

Abstrakt:

Në fillim të viteve të ‘90-ta të shekullit të kaluar, derisa bota e qytetëruar gjithnjë e më tepër po hapej dhe demokratizohej, Serbia hegjemoniste e shtoi dhunën dhe terrorin ndaj shqiptarëve në Kosovë. Ndër aksionet e para të pushtuesit që po vepronte në panik, ishte tentimi për censurimin dhe ngushtimin e hapësirave informative në gjuhën shqipe, që kulmoi me mbylljen e dhunshme të Radiotelevizionit të Prishtinës dhe ndalimin e botimit të gazetës “Rilindja” (1990). Në rrethana të tilla, terri informativ i Kosovës duhej thyer nga mediet valët e të cilave depërtonin nga Shqipëria e Maqedonia, si dhe mediet ndërkombëtare që emitonin program në gjuhën shqipe. Në vitin 1993, në qytetin e Kumanovës, që ishte jo fort larg kufirit të Kosovës, u themelua radio “Zëri i Kumanovës” (1993-1998), me pronar kantautorin dhe aktivistin Ismet Bexheti. Me kalimin e kohës, kjo medie u fuqizua edhe me teknikën televizive, por që valët televizive nuk depërtonin jashtë vendit sikurse ato të radios. Shumë shpejt, rreth kësaj medie lokale u mblodhën emra të njohur të gazetarisë shqiptare, jo vetëm se nga rajoni i Kumanovës, por edhe nga Presheva, Gjilani, Vitia e Prishtina, ku depërtonin valët e saj. Nëpër qytetet e lartpërmendura ishin krijuar pika të korrespondentëve, kryesisht nga gazetarë të dëbuar nga “Rilindja” dhe RTP-ja. Kështu, fokusi kryesor i RTV “Zërit të Kumanovës” u bë Kosova dhe lufta e saj për liri e pavarësi. Më shumë se gjysma e përmbajtjeve të edicioneve informative i kushtohej Kosovës dhe fatit të saj. Në këtë mënyrë, kjo

medie u bë një nga zëdhënëset e kauzës së drejtë të shqiptarëve për çlirim nga Serbia. Me intensifikimin e mobilizimit ushtarak të Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK), pas daljes së saj publike më 28 nëntor të vitit 1997, e gjithë skema e saj programore iu përshtat rrethanave të reja luftarake. Dhe, kulmin e arriti në verën e vitit 1998, kur e ndali emetimin e programit nga Kumanova dhe komplet radioteknika e saj udhëtoi drejt maleve të Kosovës, prej së cilës lindi radio “Kosova e Lirë”. Kështu, Kosova dhe lufta e saj e drejtë çlirimtare fitoi një armë të fuqishme mediatike, e cila u bë zëdhënëse e lirisë dhe pavarësisë.

Fjalët kyçe: *Medie, terr informativ, radio, Zëri i Kumanovës, Kosova e Lirë, UÇK.*

Rënia e territ informativ në Kosovë dhe disa rreze drite në tunelin e errët

Fillimi i rrënimit të sistemit shtetëror ish-jugosllav dhe krijimi i realitetit të ri pluralist-demokratik, rezultoi me formimin e shteteve të reja të pavarura, në fillim të viteve të ‘90-ta të shekullit të kaluar. Kosova shqiptare, e cila kishte mbetur nën Serbi, filloi ta ndjejë edhe më fuqishëm hegjemoninë serbe në të gjitha segmentet e jetës, pas suprimimi të autonomisë së saj dhe vendosjen e sistemit autoritar serb. Në qindra institucione arsimore, edukative, kulturore dhe shkencore, u zbatuan masa të jashtëzakonshme dhe iu morën kompetencat organeve legale të këtyre institucioneve.

Me vënien e masave të jashtëzakonshme në Radiotelevizionin e Prishtinës dhe me ndërprerjen e daljes së të përditshmes “Rilindja”, u ndërpre edhe ndikimi masiv i këtyre medieve tek opinioni i gjerë shqiptar. Në këtë mënyrë, i tërë rrjeti i institucioneve shqiptare, sikurse edhe financimi i veprimtarisë së tyre, u vu në mbikëqyrje partiake e shtetërore, përkatësisht në proces sistemor të shthurjes së

plotë.¹ Me heqjen me dhunë të statusit të Kosovës, si pjesë përbërëse e ish-Federatës jugosllave dhe të autonomisë së saj nga Serbia më 23 mars 1989, krahas shkatërrimit të rendit kushtetues të Kosovës, u shkatërrua edhe sistemi informativ-botues i Kosovës, i ngritur me shumë përpjekje. Beogradi e bëri këtë në radhë të parë për arsye se tërë ky sistem kishte dalë tashmë prej ndikimit të tij, ishte çliruar tërësisht nga ideologjia dhe ishte vënë në shërbim të çështjes kombëtare².

Në anën tjetër, derisa Maqedonia synonte në krijimin e një shteti të ri me supremaci monoetnike, shqiptarët luftonin të bëheshin element shtetformues. Sektori privat në Maqedoni filloi të hedhë hapat e parë në shumë sfera, në mesin e të cilave edhe në atë medial. Të etur për liri të shprehjes në gjuhën amtare, në të gjithë hapësirën shqiptare të Maqedonisë filluan të hapen radio dhe televizione lokale, të cilat u pritën me entuziazëm të madh nga popullata. Disa nga ato medie, e thyen edhe terrin informativ mbizotërues në Kosovë, duke dhënë një kontribut shumë të çmuar në përhapjen e së vërtetës tek opinioni publik shqiptar dhe më gjerë.

Themelimi i radios “Zëri i Kumanovës”

Njëra ndër mediet që la gjurmë të pashlyeshme në historinë më të re të gazetarisë shqiptare në Maqedoni, ishte Radio “Zëri i Kumanovës”, me pronar-themelues kantautorin dhe aktivistin e njohur Ismet Bexheti. Radioja u hap më 26 nëntor 1993, e një vit më vonë edhe televizioni. Vendndodhja e radios ishte në rrugën “Uzhička”, nr. 3 në Kumanovë, në shtëpinë e familjes Bexheti, me origjinë nga malësia e Karadakut. Në preokupimet e pronarit Bexheti, motivi parësor i hapjes së radios ishte thyerja e territ informativ që mbizotëronte asokohe në Kosovë, si dhe nxjerrja në pah e vlerave

¹ Pajazit Nushi, *Shkatërrimi i arsimit, i shkencës e i kulturës shqiptare dhe i sistemit institucional të tyre nga sunduesi serbomadh*, në: “Rrënimi i Autonomisë së Kosovës”, Shoqata e Pavarur e Juristëve të Kosovës, Prishtinë, 1992, 72-73.

² Safet Zejnullahu, *Lajmi në kohë lufte e krize*, UBT, Prishtinë, 2017, 18.

kulturore, materiale dhe jomateriale të rajonit të Kumanovës, Luginës së Preshevës dhe më gjerë, vlera të cilat duhej të promovoheshin dhe të nxiteshin përmes emisioneve kulturore. Emisionet edukative ishin më se të domosdoshme për shkak të pasojave jo vetëm në gjuhë, që kishte lënë pushteti maqedonas nga vitet e ‘80-ta me mbylljen e shkollave të mesme në gjuhën shqipe në Kumanovë. Në këtë kontekst, hapësirë e veçantë i duhej kushtuar emisioneve të përditshme për fëmijë.

“Për të realizuar këtë mision informativ, kulturor, edukativ dhe argëtues, “Zëri i Kumanovës” startoi me program të plotë duke realizuar emisione të të gjitha zhanreve. Për realizimin e gjithë këtij programi, i cili ishte në përqindje të madhe me emisione të drejtpërdrejta, paraprakisht kërkoheshin gazetarë me përvojë, të cilët edhe u siguruan. Gjithashtu u angazhua edhe staf tjetër i ri gazetaresk si dhe ai i produksionit dhe teknologjisë që bëri një parapërgatitje disajavore. Për të mbuluar hapësirë sa më të madhe dhe valë më cilësore, u siguria dhe u instalua aparatura e re dhe moderne e transmetimit”, - theksoi Bexheti.³

Që në fillim, antenat e radios ishin drejtuar kah pjesa veriperëndimore dhe përveç trevës së gjerë të Kumanovës, përfshinte një hapësirë të madhe mediale që nga Lugina e Preshevës, rajoni i Gjilanit, Ferizajt, Vitisë dhe një pjesë e Prishtinës me rrethinë, e me valë të humbura arrinte deri në Vushtrri dhe në fshatrat e Drenasit. Në vizionin e pronarit, qëllimi për këtë nismë ishte shumë i qartë, mbulimi i territ informativ që po impononte Serbia pushtuese ndaj shqiptarëve të Kosovës në fillim të viteve të ‘90-ta, me mbylljen e të gjitha medie të shtypit dhe elektronike në gjuhën shqipe. Me kalimin e kohës, kjo medie u fuqizua edhe me teknikën televizive, por valët televizive nuk depërtonin jashtë vendit sikurse ato të radios. Që në ditët e para, radio “Zëri i Kumanovës” mblodhi rreth vetes të gjitha kapacitetet ekzistuese gazetareske nga ana e Kumanovës dhe shumë

³ Ismet Bexheti, ish-themelues i radios “Zëri i Kumanovës”, deklaratë dhënë autorëve, 21.05.2024, Prishtinë.

shpejt u zgjerua me korrespondentura të përhershme në qendrat kryesore të Kosovës dhe ato ndërkombëtare.

Kryeredaktori i parë dhe për një kohë bashkëpronar i radios, gazetari Nexhat Aqifi kishte sjellë përvojën dhe njohjen e admirueshme me realitetin kumanovas dhe jo vetëm. Sipas tij, qëllimi ishte që në periudhën kur ishte shpërbërë ish-RSFJ, ndërsa Serbia kishte suprimuar të gjitha institucionet, pra edhe RTP dhe gazetën “Rilindja”, sadopak të kontribuojnë në rrafshin e informimit. Edhe në Maqedoni informimi në gjuhën shqipe ishte i cunguar. Televizioni i Maqedonisë në gjuhën shqipe emitonte program prej vetëm dyorësh, Radio Shkupi me disa orë, kurse e vetmja gazetë që botohej tri herë në javë ishte “Flaka e vëllazërimit”.

“Lajmi për hapjen e radios “Zëri i Kumanovës” u mirëprit në çdo familje shqiptare. Në çdo shtëpi, lokal ose objekt afarist dëgjohej kjo radio, e cila me transmetim zyrtar të programit filloi më 26 nëntor të vitit 1993. Fatmirësisht, për shkak të forcës së transmetuesit, valët e saj depërtonin edhe në disa pjesë të Kosovës. Duke e pasur parasysh rëndësinë e misionit të radios “Zëri i Kumanovës”, ne vendosëm që theks të veçantë t’i japim informimit përmes emisioneve informative të lajmeve, për çka edhe angazhuam edhe korrespondentë në Preshevë, Gjilan, Ferizaj, Prishtinë, Bernë e Gjenevë. Gjithashtu e bëmë edhe ekipin e gazetarëve dhe të operatorëve që në numër në një kohë arrinte gjithsej në 58 të punësuar dhe bashkëpunëtorë. Bëhet fjalë kryesisht për kuadro të reja, të cilat fillimet e gazetarisë i patën te “Zëri i Kumanovës” që për një kohë u rritën në emra të njohur të gazetarisë sonë”, - theksoi Aqifi. Sipas tij, në radiostacionin e ri punohej me entuziazëm e përkushtim të madh dhe secili nga të punësuarit jepte maksimumin, sepse i tillë ishte misioni që çdo dëgjues të informohet me të gjitha aktualitetet në viset ku jetojnë shqiptarët, e sidomos në Kosovë.⁴

⁴ Nexhat Aqifi, ish-kryeredaktor i radios “Zëri i Kumanovës”, deklaratë dhënë autorëve, 25.09.2024, Kumanovë.

“Zëri i Kumanovës” më shumë u bë zëri i Kosovës

Që në fillim, një pjesë e madhe e skemës programore i kushtohej Kosovës dhe vuajtjeve të shqiptarëve në këto treva. Jo vetëm se edicionet e lajmeve, por edhe emisionet e ndryshme që organizoheshin në studion radiotelevizive, i atribuoheshin problemeve aktuale kosovare. Në këtë periudhë, kjo medie kishte hapur disa pika korrespondenturash nëpër qendrat kryesore ku depërtonin valët e saj, e që përbëheshin kryesisht nga gazetarë të dëbuar nga “Rilindja” dhe RTP-ja. Në këtë kontekst, një kontribut shumë të çmuar e dhanë gazetarët reporterë, si: Haqif Mulliqi nga Prishtina, Njazi Ejupi nga Ferizaj, Shyqeri Halabaku nga Vitia, Nexhat Buzuku nga Gjilani, Baki Rexhepi nga Presheva, por edhe reporterë që shpeshherë inkuadroheshin nga qendrat e vendosjes ndërkombëtare, si Nefail Maliqi nga Gjeneva etj.

Ata përveç raportimit dhe intervistave, nga Kosova sillnin edhe mysafirë në emisionet përkatëse, figura eminente, aktivistë politikë, njerëz nga fusha e artit e kulturës, duke i dhënë radios “Zëri i Kumanovës” një imazh më të veçantë për dallim nga radiot e tjera në Maqedoni. Po ashtu radio “Zëri i Kumanovës” përmes faksit merrte çdo ditë lajmet e QIK-ut (Qendrës Informative të Kosovës), organ informativ i LDK-së (Lidhjes Demokratike të Kosovës).

Radio “Zëri i Kumanovës” funksionon nga Maqedonia, informon Kosovën, ky është një nga përkufizimet që shpesh dëgjohej nga qytetarë në Ferizaj dhe më gjerë për rolin e kësaj medie në vitet e ‘90-ta të shekullit XX. Frekuenca e “Zërit të Kumanovës” përjetohej këtu si një oazë në shkretëtirë, në kohën kur Serbia kishte mbyllur në Kosovë të gjitha mediat radiotelevizive si dhe të vetmen gazetë të përditshme “Rilindja”, shprehet gazetari Njazi Ejupi, i cili në vitet e ‘90-ta raportoi nga Ferizaj për RTV “Zëri i Kumanovës”. “Ishte e qartë si drita se “Zëri i Kumanovës” i kishte vënë vetes mision zbutjen e gjendjes në këtë rrafsh, duke depërtuar me valët e veta në një pjesë të mirë të Kosovës. Madje, “Zëri i Kumanovës” asokohe u bë një medie me ndikim. Në këtë kuadër, duhet vënë në dukje se në vitin 1994, RTV “Zëri i Kumanovës” në bashkëpunim me gazetën “Bujku”

të Prishtinës inicioi aksionin për krijimin e Fondit të Bursave të Solidaritetit në Ferizaj për studentët që vijonin studimet në shtëpitë-shkolla. Deri në fillim të luftës bursat nga ky fond i gëzuan madje rreth 100 studentë. Është interesante se Fondi i Bursave të Solidaritetit në Ferizaj funksionon edhe sot e kësaj dite, një çerekshekulli pas çlirimit të Kosovës, tani i drejtuar nga “Klubi i Rotarianëve”, - u shpreh Ejupi.⁵ Asokohe, fokusi kryesor i RTV “Zërit të Kumanovës” u bë Kosova dhe lufta e saj për liri e pavarësi. Më shumë se gjysma e përmbajtjeve të edicioneve informative i kushtojë Kosovës dhe fatit të saj. Në këtë mënyrë, kjo medie u bë një nga zëdhënëset e kauzës së drejtë të shqiptarëve për çlirim nga Serbia.

Radio “Zëri i Kumanovës” në vorbullën e ngjarjeve të vrullshme mbarëkombëtare

Bazuar në ngjarjet që po zhvilloheshin me një ritëm të shpejtë, periudha ‘97-‘98 ishte nga më intensivët për këtë medie dhe për shqiptarët në përgjithësi. Në korrik 1997 në Maqedoni ndodhën ngjarjet e Gostivarit - intervenimi brutal policor maqedonas kundër shqiptarëve që po e mbronin flamurin kombëtar para komunës, me çka u vranë tre shqiptarë të pafajshëm dhe dhjetëra të tjerë u plagosën, u rrahën e u burgosën. Shqipëria ishte në prag të zhbërjes si shtet për shkak të trazirave të dhunshme civile që pasuan pas firmave piramidale, kurse në Kosovë, Serbia pushtuese po intensifikonte reprezaljet kundër shqiptarëve. Në këtë periudhë turbulente doli hapur në skenë Ushtria Çlirimtare e Kosovës (UÇK), pas së cilës e gjithë skema programore e radios “Zëri i Kumanovës” iu përshtat rrethanave të reja luftarake. Përballjet e herëpashershme të UÇK-së me ushtrinë dhe milicinë serbe kryesisht nëpër Drenicë, në mars të vitit 1998 sollën ofensivën e madhe dhe rezistencën e pashoqe të komandantit Adem Jashari. Epopeja e UÇK-së i dha shpirt idealit për liri, i cili u trajtua pandërprerë edhe në valët e radios “Zëri i Kumanovës”. Pas kësaj ngjarjeje, u ndërprejnë të gjitha emisionet e karakterit zbavitës

⁵ Njazi Ejupi, ish-korrespondent nga Ferizaj, deklaratë dhënë autorëve, 26.09.2024.

dhe e gjithë skema programore u vu në shërbim të luftës çlirimtare. Muzika kryesisht ishte me këngë patriotike. Edicionet informative që jepeshin në çdo orë ose çdo dy orë, varësisht nga nevoja e rrethanat, e mbanin të informuar dëgjuesin me të gjitha zhvillimet dramatike që ndodhnin për dhe rreth Kosovës brenda dhe jashtë.

“Zëri i Kumanovës” në shërbim informativ

Gjatë edicioneve të rregullta informative që gjatë kësaj periudhe dhe deri në ditën e fundit të funksionimit të kësaj radioje në Kumanovë, përgatiteshin nga gazetarët redaktorë: Avni Avdiu, Bashkim Murtezi e Sevdail Demiri. Duke qenë se ishte gjendje lufte, ishte e vështirë që informacioni të merrej në kohë reale dhe në vendin e ngjarjes, meqë edhe korrespondentët ishin të rrezikuar. Andaj në këtë kohë, radio “Zëri i Kumanovës” gjeti edhe një mënyrë shtesë dhe të duhur për të ardhur sa më shpejt tek informacioni. Kjo u realizua përmes Këshillit për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive të Njeriut (KMDLNJ) me seli në Prishtinë, si njëra nga organizatat e para joqeveritare në Kosovë, me të cilën radio “Zëri i Kumanovës” kishte një marrëveshje bashkëpunimi. Duke shfrytëzuar degët e Këshillit dhe aktivistët e saj në terren, “Zëri i Kumanovës” arrinte deri te plasimi i informacioneve edhe nga më afër vatrave të luftës. Po ashtu inkadroheshin drejtpërdrejt edhe edicionet e lajmeve në gjuhën shqipe të radios “Dojçe Welle”, “Evropa e Lirë”, “Zëri i Amerikës” e “RTVSH”. Pra, i gjithë fokusi i punës së radios ishte lufta e Kosovës.⁶

Në valët e radios “Zëri i Kumanovës” përcillnin mesazhet e tyre emra të njohur të politikës, diplomacisë, arsimit, shkencës e kulturës shqiptare. Gjatë kësaj periudhe “Zëri i Kumanovës” ka zhvilluar intervista me figura të njohura politike e intelektuale, si Rexhep Qosja, Ismail Kadare, përfshirë edhe atë me përfaqësuesin politik të UÇK-së, Adem Demaçi. Sa për ilustrim, në një intervistë ekskluzive për radion “Zëri i Kumanovës” dhe gazetarin Bashkim Murtezi, në tetor të vitit 1997, në kohën e demonstratave studentore të

⁶ Ismet Bexheti, deklaratë dhënë autorëve, 03.06.2024, Kumanovë.

Kosovës, shkrimtari i madh Ismail Kadare, kritikonte qasjen e intelektualëve shqiptarë në rrethanat e vështira që po kalonte kombi ynë. “Kosova po jeton çaste vendimtare për fatin e saj. Prandaj tërheqja e intelektualëve të saj nga ky problem do të ishte një turp për ta. Intelektualët shqiptarë janë treguar pasivë dhe nuk kanë ditur ta mbrojnë ashtu siç duhet të vërtetën shqiptare në arenën ndërkombëtare. Kur them këtë, nuk them se duhet të ishin nacionalistë, por ta mbronin të vërtetën, të dëshmonin të vërtetën për Kosovën, sepse e vërteta për Kosovën është në favor të shqiptarëve dhe ata nuk kanë nevojë për gjë tjetër, veçse për të vërtetën. Për fat të keq, e vërteta shqiptare është thënë me gjysmë zëri, kurse serbët e kanë thënë me zë të plotë, të dyfishuar e të dhjetëfishuar, gënjeshtren e tyre dhe, për fat të keq, është kjo gënjeshtër që ka mbizotëruar në propagandën botërore”, - ishte shprehur gjeniu i letrave, Kadare, në intervistën dhënë radios “Zëri i Kumanovës”.⁷

“Zëri i Kumanovës” në shërbim të luftës çlirimtare

Në korrik të vitit 1998 përveç misionit informativ, “Zëri i Kumanovës” mori edhe një mision të drejtpërdrejtë në mbështetje të UÇK-së. Me kërkesë të njerëzve kyç të luftës çlirimtare, për mbështetjen logjistike, përkatësisht gjëra ushqimore, radio “Zëri i Kumanovës” bëri thirrje publike për grumbullim në emër të ndihmave humanitare. Për realizimin më të lehtë të këtij misioni, u kërkua mbështetja e Organizatës Humanitare “El-Hilal” në Kumanovë, për të cilën u angazhua drejtpërdrejt kryetari i degës, Aqif Ajdini, i cili aktivitetin e kryente në zyrat e radios. Me këtë, edhe zyrat e radios e po ashtu një pjesë e stafit ishin vënë në dispozicion të këtij organizimi. Ushqimet e grumbulluara në Kumanovë me rrethinë si dhe në Hasanbeg të Shkupit (gjithsej tre maune), u dërguan në Shqipëri,

⁷ Sevdail Demiri, *Për Kadarenë, e vërteta shqiptare është thënë me gjysmë zëri*, revista SHENJA, Shkup-Prishtinë-Tiranë, nr. 160, gusht 2024, 72-73.

konkretisht në bazën ushtarake në Hoxhaj të Tropojës, dhe në qendrën stërvitore në Rrogozhinë.⁸

Puna e Radios “Zëri i Kumanovës” kishte zgjuar interesim të madh edhe te mediet e tjera të fuqishme ndërkombëtare, të cilat interesoheshin për aktivitetin e saj. Shumë media prestigjioze përfshirë “Zërin e Amerikës” raportuan për punën madhore që bënte “Zëri i Kumanovës”, duke theksuar kontributin e madh në informimin e opinionit publik. Korrespondenti Faik Mustafa përcolli deklaratën e kryeredaktorit Avni Avdiu, sipas të cilit: “Që nga përkeqësimi i situatës në Kosovë, konkretisht pas masakrën në Drenicë, redaksia është vënë në gatishmëri të lartë të përgjegjësisë për momentin historik, duke i parashtruar vetes obligim moral, kombëtar e njerëzor që detyrën e informimit ta kryejë sa më shpejtë, sa më saktë e sa më shpesh. Për këtë në valët e radios zgjeruam spektrin e informimit për Kosovën, duke i hequr disa emisione komerciale. I tërë kolektivi është i gatshëm të japë mundin maksimal vetëm e vetëm për të kontribuar që në këto momente të vështira që po kalon kombi shqiptar në pjesën e ndarë të Shqipërisë, pra në Kosovë të informohet sa më mirë. Duke pasur parasysh se valët tona përfshijnë një spektër të gjerë të territorit të Kosovës ne akoma i vazhdojmë përpjekjet që valët tona të zgjerohen edhe më tepër pasi për këtë ka edhe mundësi, por na duhet mbështetje nga faktorë të ndryshëm”.⁹

Transferimi i teknikës së radios “Zëri i Kumanovës” në vatrat e luftës

Valët e “Zërit të Kumanovës” depërtuan thellë në terrin informativ të Kosovës deri më 19 gusht të vitit 1998, kur radioja u mbyll në dukje pa ndonjë “arsyetim të argumentuar” nga pronari Ismet Bexheti, për shkak të rrethanave të kohës. Por, në të vërtetë ai po e realizonte idenë e tij shumë fisnike, për ta çuar komplet transmetuesin e radios në brendi të territorit të Kosovës, si një armë e fuqishme

⁸ Ismet Bexheti, deklaratë dhënë autorëve, 03.06.2024, Kumanovë.

⁹ “Zëri i Amerikës”, VOA - edicioni i lajmeve në shqip, 03.06.1998.

mediale në shërbim të plotë të luftës së drejtë të UÇK-së. Pra, kulmi i kontributit të “Zërit të Kumanovës” u arrit kur e ndali emetimin e programit nga Kumanova dhe komplet teknikën e radios dhe transmetuesit të tij i nisi drejt maleve të Kosovës. Transferimi i kësaj teknike, për shkak të peripecive dhe vështirësive të shumta, në radhë të parë në planin e sigurisë, kishte zgjatur disa muaj dhe për të ishin angazhuar një numër i madh i ushtarëve dhe i logjistikës së UÇK-së nga Kumanova, Presheva, Gjilani, Prishtina e Drenica. Një hallkë e rëndësishme e këtij aksioni organizativ me karakter kombëtar, në planin logjistik, ishte ish i burgosuri politik dhe luftëtari i UÇK-së, Shaqir Shaqiri nga Karadaku i Preshevës.

Vendimin për themelimin e radios “Kosova e Lirë” dhe të Agjencisë së Lajmeve “Kosovapress”, e ka marrë Shtabi i Përgjithshëm i Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës, në një mbledhje të mbajtur, më 13 nëntor të vitit 1998. Nisma për të hapur një radiostacion të luftës doli nga disa anëtarë të Shtabit të Përgjithshëm të Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës. Rreth kësaj nisme janë angazhuar, veçmas zëdhënësi i SHP të UÇK-së, Jakup Krasniqi, ndërsa idenë e kanë përkrahur dhe e kanë ndihmuar: Azem Syla, Hashim Thaçi, Rexhep Selimi, Ramë Buja, Fatmir Limaj, Salih Veseli, Naim Maloku e të tjerë.¹⁰

Në informatën zyrtare të shpërndarë nga Agjencia e Lajmeve “Kosovapress” pikërisht më 4 janar 1999, njoftohej opinionin publik se: “Sot pasdite, në territoret e kontrolluara nga Ushtria Çlirimtare e Kosovës, filluan punën dy institucione të rëndësishme informative: Agjencia e Lajmeve “Kosovapress” dhe radioja “Kosova e lirë”. Me këtë rast redaksitë e këtyre dy institucioneve i vizituan përfaqësuesit e Shtabit të Përgjithshëm të UÇK-së, Jakup Krasniqi, Ramë Buja e Adem Grabovci, të cilët morën pjesë në përrurimin solemn të tyre. Emisionin e parë të radios “Kosova e lirë” ata e dëgjuan së bashku me

¹⁰ Ahmet Qeriqi, *Nisma, aktivitetet, vendimi i SHP të UÇK-së, stafi themelues i radios-Kosova e Lirë dhe i Agjencisë Kosovapress*, www.radiokosovaelire.com, 19.09.2024.

ushtarë e punëtorë të këtyre redaksive, me ç’rast gëzimi u shpreh edhe me rafalë armësh, me përqafile e përgëzime”.¹¹

Folësi i parë i radios “Kosova e Lirë”, Nusret Pllana, ka thënë se dita e themelimit të radios “Kosova e lirë” është datë historike për kombin shqiptar, i cili ka vuajtur shumë edhe është liridashës. “Ish-ushtari i UÇK-së edhe këngëtari i mirënjohur, Ismet Bexheti nga Kumanova, i ka dhuruar UÇK-së teknikën e radios “Zëri i Kumanovës”, me të cilën është themeluar radio “Kosova e lirë”, - ka deklaruar Pllana.¹²

Në një nga intervistat e shumta mediale, vetë Bexheti është shprehur: “E ndiej veten të lumtur që e kam pasur fatin që komplet teknikën e radios “Zëri i Kumanovës”, t’ia fal ushtrisë dhe popullit tim. Në kulmin e punës e kam ndërprerë sinjalin dhe komplet teknikën e saj e kam përcjellë për në vendin më të ndritshëm, në Berishë, si “Kosova e Lirë”, në mesin e luftëtarëve të lirisë.”¹³

Dhurimi i pajisjeve teknike të “Zërit të Kumanovës” gjatë luftës në Kosovë më 1998 për themelimin e radios “Kosova e lirë” në malet e Kosovës, ishte një vazhdim i natyrshëm i misionit të “Zërit të Kumanovës” që të informohet Kosova. Mbase kjo është kurora e punës së këngëtarit dhe atdhetarit Ismet Bexheti.¹⁴ Kështu, Kosova dhe lufta e saj e drejtë çlirimtare fitoi një armë të fuqishme mediatike, zëdhënëse e lirisë dhe e pavarësisë. Radio “Zëri i Kumanovës” është fenomeni për të cilin më së paku është shkruar. Ka mbetur nën hijen e ngjarjeve të mëdha, sikurse ishin masakrat e shumta, ndërhyrja e NATO-s, Konferenca e Rambujesë, çlirimi i Kosovës, sfidat e pavarësisë, shpallja e pavarësisë dhe të tjera zhvillime përplot lot dhimbjesh e gëzime fitoresh. Mirëpo, përmes këtyre rreshtave mëtuam

¹¹ Arkivi i Luftës i Agjencisë Shtetërore Informativ “Kosovapress” (vëllimi i parë / 4 janar-28 shkurt 1999), Instituti i Historisë “Ali Hadri”, Prishtinë, 2016, 59.

¹² *Radio Kosova e Lirë është themeluar me vendim të Shtabit të Përgjithshme të UÇK-së*, www.dukagjini.com, 04.01.2023.

¹³ “*Ismet Bexheti, këngëtari i lirisë!*”, Intervistë për portalin informativ www.telegrafi.com, Prishtinë, 17.02.2016.

¹⁴ Njazi Ejupi, deklaratë dhënë autorëve, 26.09.2024.

vetëm ta sjellim ndërmend faktin se në të gjitha hapat gjigant që ka bërë Kosova gjatë historisë së saj më të re, megjithatë ka edhe gjurmë nga Kumanova: gjurmë të gjakut të dëshmorëve, si Ismet Jashari - komandant Kumanova, por edhe gjurmë të jehonës së fjalëve që buçisnin në eter përmes teknikës së radios “Zëri i Kumanovës”.

Kumanova, përkatësisht shqiptarët e kësaj ane, ishin dhe mbetën të lidhur si mishi me ashtin me Kosovën. Bën çfarë kishin mundësi për rrethanat e kohës në fushën e frontit, në informim, në aksione humanitare dhe në çdo aspekt ku duhej e ku e kërkonte nevoja. Mirëpo megjithatë, me cilindo që do të flisje prej tyre, do të vëresh edhe atë afshin e papërmbushjes që ndihet te ta, atë mall e etje që u ka ngelur në shpirtin e gjithsecilit prej tyre se përse s’bën edhe më tepër për Kosovën. Edhe sot kur tashmë Kosova është e lirë, por ende përballet me sfidat e rrugëtimit të njohjes dhe integritetit në strukturat euroatlantike, shqiptarët e Maqedonisë top-temë gjithnjë e kanë Kosovën, gjersa krijohet përshtypja se më shumë merren me Kosovën sesa me hallet e tyre të shumta, akoma të ngelura pezull.

Radio “Zëri i Kumanovës” për shqiptarët e Kumanovës mbetet vetëm një sakrificë modeste, nga ajo që kanë dashur ta japin e ta bëjnë për Kosovën dhe popullin vëlla të Kosovës.